

ЗМІСТ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

4. Потебня А. Символ и миф в народной культуре / А. Потебня // *Собрание трудов.* – М.: Лабиринт, 2000. – 480 с.
5. Скоць А. “Щоб слово пламенем взялось”: Поетичний світ Тараса Шевченка: монографія / А.І. Скоць. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 258 с.
6. Словник української мови: В 11-ти томах / Редкол. І.К. Білодід (голова) та інші. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 1 – 11.
7. Шевченко Т. Повне зібрання творів. В 10 томах / Тарас Шевченко. – Т. 1. – К.: Вид-во АН УРСР, 1951. – 613 с.
8. Шевченко Т. Повне зібрання творів. В 10 томах / Тарас Шевченко. – Т. 2. – К.: Вид-во АН УРСР, 1953. – 574 с.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2015

УДК 371(73)(093)+37.01(73)

Лілія Стахів, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ЗМІСТ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті розкрито зміст, форм та методи інтерактивного навчання майбутнього учителя початкових класів. Автором акцентовано увагу на впровадженні інтерактивних методів навчання у освітньому процесі початкової школи та вищих навчальних закладів.

Ключові слова: інтерактивне навчання, форми інтерактивного навчання, методи інтерактивного навчання, майбутній учитель початкових класів.

Літ. 10.

Лілія Стахів, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики начального образования Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

СОДЕРЖАНИЕ, ФОРМЫ И МЕТОДЫ ИНТЕРАКТИВНОЙ УЧЕБЫ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

В статье раскрыто содержание, форм и методы интерактивной учебы будущего учителя начальных классов. Автором акцентировано внимание на внедрении интерактивных методов учебы в образовательном процессе начальной школы и высших учебных заведений.

Ключевые слова: интерактивная учеба, формы интерактивной учебы, методы интерактивной учебы, будущий учитель младших классов.

Lilia Stakhyv, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogics and Methods of Primary Education Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

TABLE OF CONTENTS, FORMS AND METHODS OF INTERACTIVE STUDIES OF FUTURE TEACHER OF INITIAL CLASSES

Maintenance is exposed in the article, forms and methods of interactive studies of future teacher of initial classes. By an author attention is accented on introduction of interactive methods of studies in the educational process of primary school and higher educational establishments.

Keywords: interactive studies, forms of interactive studies, methods of interactive studies, future teacher of initial classes.

Постановка проблеми. Останнім часом проблема впровадження інтерактивного навчання низкою сучасних науковців все активніше розкривається на шпальтах педагогічної преси. Інтерактивне навчання складає основу особистісно орієнтованої моделі навчально-виховного процесу початкової школи і є важливим стрижнем модернізації початкової освіти. На це націлюють сучасні освітні державні документи, зокрема Державний стандарт загальної початкової

освіти, затверджений Міністерством освіти та науки України в 2011 р. [2].

Сьогодні такі методи навчання у співпраці, як навчання в парах, ланках, малих та великих групах із умілим поєднанням аудіо-візіо-кінестетичних методів є надзвичайно актуальними. На сьогоднішній день є опублікована ціла низка психолого-педагогічних науково-методичних праць, у яких учені доводять переваги цих методів, пропонують учителям активно їх

використовувати; висвітлюється методика проведення інтерактивних уроків, пропонуються цікаві завдання, розроблені критерії оцінювання знань молодших школярів під час здійснення інтерактивного навчання.

Варто зауважити, що у практиці шкільного навчання є низка причин, які не дозволяють використовувати ці методи, а саме: відсутність необхідних теоретичних знань, часу, психологічної готовності до інноваційної діяльності, стимулювання до навчання тощо. Аналіз науково-методичної літератури дозволяє стверджувати, що 92% учителів розуміють переваги особистісно орієнтованого навчання; 73% мають уявлення про методику групового навчання, пробували застосовувати. Проте використовують методи особистісно орієнтованого навчання лише 7% вчителів. Однак професія вчителя – професія творча. Учитель зацікавлений у розвитку індивідуальності дітей. Пошуки й експерименти, пов'язані з модернізацією освіти, розвиток її варіативності визначалися появою нових програм і навчальних посібників, предметів і дисциплін.

Аналіз основних досліджень. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що проблема інтерактивного навчання висвітлена сучасними науковцями О. Вербицькою, А. Нісімчук [1; 5]. Про важливість впровадження парної, групової, кооперативно-групової форми роботи, що виступають важливим видом діяльності під час здійснення інтерактивного навчання, зосереджують увагу О. Комар, О. Пометун, Л. Пироженко, Л. Іванішена та ін. [3; 4; 6].

Метою стає: розкрити важливість впровадження форм та методів інтерактивного навчання у підготовці майбутнього учителя початкових класів.

Виклад основного матеріалу. Аналіз психолого-педагогічної та науково-методичної літератури засвідчує, що у перекладі з англійської (inter – взаємний, act – діяти) слово інтерактив означає взаємодія, а інтерактивний метод виступає способом взаємодії через бесіду, діалог [6].

Сьогодні важливе місце займає інтерактивне навчання як специфічна форма організації навчальної діяльності, одна із цілей якої – забезпечення комфортних умов, за яких кожен учень відчував би свої успіхи, інтелектуальну роботу, продуктивність навчання, виключення домінування однієї думки над іншою. Основними формами інтерактивної роботи є навчальна взаємодія у парах, мікрогрупах, групах [3].

У межах технології кооперативного навчання доцільно проводити такі методи: робота в парах, ротаційні трійки, карусель, акваріум.

Метод “Карусель” за своєю сутністю є роботою в змінних парах. Використання цього методу забезпечує обмін думками між усіма учнями класу: студенти сідають по колу, обличчями один до одного. Після того, як вони обмінялись думками, зовнішнє коло рухається, тоді як внутрішнє залишається нерухомим. Таким чином, усі студенти мають змогу обмінятися думками. До технології колективно-групового навчання відносять методи обговорення проблеми в загальному колі (полілоги), мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, аналіз ситуації, броунівський Рух, метод ПРЕС та ін.

У процесі проходження педагогічної практики студенти з'ясували, що учителі стикаються із низкою труднощів під час підготовки уроків за методом співпраці:

- розподіл школярів на групи;
- підбір завдань і розробка методики їх виконання;
- інтеграція роботи в групах у звичайний урок;
- розподіл обов'язків учнів під час роботи в групах;
- оцінювання робіт.

Усе це, на думку вчителів, збільшує час, необхідний для підготовки до уроків, і зменшує кількість завдань, які діти виконують за певний час. Але однією з головних проблем виявилася дисципліна на уроці. Діти не слухають один одного, шумлять, перебивають. Усе це пояснюється тим, що учні не вміють співпрацювати в групі, у них не розвинені навички соціальної взаємодії, а вчителі не володіють методикою виховання соціальних умінь школярів. Це зводить нанівець саму ідею методів навчання в співпраці, оскільки їх головна перевага перед традиційним полягає саме у величезних можливостях цих методів у соціальному розвитку школярів.

Практика учителів-методистів показує, що усвідомлення педагогом того, від чого у результаті залежить успіх групової роботи дітей, допомагає йому методично більш грамотно готуватися до таких уроків і використовувати виховний потенціал методів навчання в співпраці [1; 3].

З цієї метою студенти факультету початкової та мистецької освіти є глибоко обізнані зі змістом, формами та методами особистісно орієнтованих технологій, зокрема інтерактивних. Знання здобувають у процесі опрацювання літератури, виконують індивідуальні завдання з низки навчальних дисциплін педагогічного спрямування та фахових методик; свої знання демонструють під час складання поточних та державних іспитів.

Нами розроблено методичні рекомендації до

ЗМІСТ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

складання студентами, які здобувають ОКР “Бакалавр”, тестового письмового державного іспиту з педагогіки, психології та фахових методик, у яких акцентовано увагу на перелік питань, під час відповіді на які студенти розкривають зміст, форми та методи інтерактивного навчання з метою ефективного застосування їх у своїй майбутній професійній діяльності.

Так, зокрема, подаються питання, пов’язані з парною та груповою формами навчальної діяльності школярів на уроках як одного із шляхів модернізації сучасної природничої освіти; видами утворення груп на уроках; прикладами фрагмента уроку із використанням парної та групової форм навчальної діяльності школярів; інтерактивного навчання молодших школярів на уроках; видами інтерактивних вправ (“Карусель”, “Незакінчене речення”, “Метод ПРЕС”, “Акваріум”, “Два-чотири-всі разом”, “Мікрофон”, “Займи позицію”, “Дерево рішень”, “Дискусія” та ін.

Отже, інтерактивні методи навчання є частиною особистісно орієнтованого навчання, оскільки сприяють соціалізації особистості, усвідомлення себе як частини колективу, своєї ролі та потенціалу. Це є проявом так званого дитиноцентризму.

Усі методи інтерактивного навчання сучасні науковці поділяють на дві великі групи: групові і колективні. Перші передбачають взаємодію учасників малих груп (2 – 6 осіб), другі – спільну роботу та взаємонавчання всього колективу. Ці методи мають практичне спрямування в навчально-виховний процес студентської молоді факультету.

Групові методи:

1. Робота в парах. Учні (студенти) працюють в парах, виконуючи завдання. Парна робота вимагає обміну думками і дає змогу швидко виконати вправи, які у звичайних умовах є інколи місткими або неможливими (обговорити подію, твір, взагалі інформацію, зробити підсумок уроку, взяти інтерв’ю один в одного, проанкетувати партнера). Після цього один з партнерів доповідає перед колективом про результати.

2. Робота в трійках. По суті, це ускладнена робота в парах. Найкраще в трійках проводити обговорення, обмін думками, підведення підсумків чи, навпаки, виокремлення несхожих думок.

3. Змінювані трійки. Цей метод трохи складніший: всі трійки отримують одне й те ж завдання, а після обговорення один член трійки йде у наступну, ще один у попередню і ознайомлює членів новостворених трійок з набуток своєї.

4. Робота у малих групах. Найсуттєвішим є розподіл ролей: “спікер” – керівник групи (стежить за регламентом під час обговорення, зачитує завдання, визначає доповідача, заохочує групу до роботи), “секретар” (веде записи результатів роботи, допомагає при підведенні підсумків та їх виголошенні), “посередник” (стежить за часом, заохочує групу до роботи), “доповідач”.

5. Акваріум. У цьому методі одна мікрогрупа працює окремо, в центрі класу, після обговорення викладає результат, а решта груп слухає, не втручаючись. Після цього групи зовнішнього кола обговорюють виступ групи і власні здобутки.

З цієї метою нами розроблено навчально-методичні посібники “Методика викладання природознавства: позакласна робота” [7], Педагогічні технології у початковій школі (уроки розвитку зв’язного мовлення (2 – 4 класи) [8], у науково-педагогічному журналі “Початкова школа” вміщено дидактичний матеріал до проведення виховного заходу “Свято квітів” [9].

Доробки, пов’язані із проблемою впровадження інтерактивного навчання у процесі підготовки майбутніх учителів початкових класів, були репрезентовані на Міжнародній науково-практичній конференції “Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі” у контексті доповіді на тему “Впровадження аудіо-візуально-кінестетичних методів навчання у ВНЗ під час проведення занять з природничих дисциплін” [10] та розкриті у процесі проведення засідання Круглого столу голів шкільних методоб’єднань вчителів початкових класів Дрогобицького району з теми “Шляхи впровадження інтерактивного навчання молодших школярів”, яке відбувалося 18 листопада 2014 р. на базі методичного кабінету відділу освіти Дрогобицької райдержадміністрації.

Висновки. Шляхом висвітлення теоретичних засад проблеми здійснення інтерактивного навчання, вибору змісту і технології формування професійних умінь майбутнього учителя, укладання конспектів виховних заходів, навчально-методичної літератури зроблено відповідний внесок у виконанні загально кафедральної теми, пов’язаною із комплексною теоретичною та практичною підготовкою майбутніх учителів початкових класів відповідно до професіограми і перманентної модернізації сучасної початкової школи.

1. Вербицька О. Інтерактивні методи навчання природничого циклу / О. Вербицька // Початкова школа. – 2007. – № 5. – С. 25 – 27.

КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВА СФЕРА ЯК АСПЕКТ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

2. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2011. – № 7. – С. 3 – 9.
3. Іванішена С. *Форми та методи інтерактивного навчання* / С. Іванішена // Початкова школа. – 2005. – № 3. – С. 7 – 9.
4. Комар О. *Навчання школярів за інтерактивними методами* / О. Комар // Початкова школа. – 2006. – № 5. – С. 57 – 59.
5. Нісімчук А.С., Падалка О.О., Шпак О.Т. *Сучасні педагогічні технології* / А.С. Нісімчук, О.О. Падалка, О.Т. Шпак. – К.: Генеза, 2000. – 368 с.
6. Пометун О., Пироженко Л. *Інтерактивні технології навчання: теорія і практика* / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: Вища школа, 2002. – 136 с.
7. Стахів Л. *Методика викладання природознавства: позакласна робота (1 – 4 класи): навчально-методичний посібник* / Л. Стахів. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2015. – 90 с.
8. Стахів Л., Гизюк Л., Самойлик С. *Педагогічні технології у початковій школі (уроки розвитку зв'язного мовлення (2 – 4 класи): навчально-методичний посібник* / Л. Стахів, Л. Гизюк, С. Самойлик. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2014. – 30 с.
9. Стахів Л., Стахів В. *Дидактичний матеріал до проведення виховного заходу у початковій школі Свята квітів* / Л. Стахів, В. Стахів // Початкова школа. – 2014. – № 11. – С. 34 – 35.
10. Стахів Л., Стахів В., Стецик Р. *Впровадження аудіо-візуально-кінестетичних методів навчання у ВНЗ під час проведення занять з природничих дисциплін* / Л. Стахів, В. Стахів, Р. Стецик // М-ли наук.-практ. конф. “Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXII Каршинські читання)” / За ред М.В. Гриньової. – Полтава, 2015. – С. 194 – 196.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2015

УДК 364 – 787.7:379.8

Юлія Возна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки Хмельницького національного університету

КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВА СФЕРА ЯК АСПЕКТ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

У статті висвітлюються проблеми організації дозвілєвої діяльності дітей та молоді у контексті соціально-виховної роботи соціального педагога. Автор розглядає дозвілля як можливість розвитку соціальної активності, творчого потенціалу особистості, як чинник успішної соціалізації дітей та молоді.

Ключові слова: “культурно-дозвілєва сфера”, “дозвілля”, “соціальне виховання”, “соціально-виховна робота”.

Літ. 16.

Юлия Возная, кандидат педагогических наук, доцент кафедры социальной работы и социальной педагогики Хмельницкого национального университета

КУЛЬТУРНО-ДОСУГОВАЯ СФЕРА КАК АСПЕКТ СОЦИАЛЬНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

В статье освещаются проблемы организации досуговой деятельности детей и молодежи в контексте социально-воспитательной работы социального педагога. Автор рассматривает досуг как возможность развития социальной активности, творческого потенциала личности, как фактор успешной социализации детей и молодежи.

Ключевые слова: “культурно-досуговая сфера”, “досуг”, “социальное воспитание”, “социально-воспитательная работа”.

Julia Vozna, Ph.D. (Pedagogy), Associate Prof. Of the Social Work and Social Pedagogy Department Khmelnytsky National University

CULTURAL AND RECREATIONAL SPHERE AS AN ASPECT OF SOCIAL AND EDUCATIONAL WORK OF THE SOCIAL TEACHER

The article observes the problem of the organization leisure time activities for children and youth in the context of social and educational work of the social teacher. The author analyzes the possibility of leisure as a social activity, the creative potential of the individual, as a factor of successful socialization of children and youth.

Keywords: “cultural and leisure sphere”, “leisure”, “social education”, “social and educational work”.

Постановка й обґрунтування глобальні зміни в усіх сферах життя, зацікавлене актуальності проблеми. Сучасне у збереженні та розвитку тих соціальних українське суспільство, переживаючи інститутів, які спроможні позитивно впливати на